

RAZVIJANJE IN REFLEKTIRANJE ALENKA POLAK TIMSKEGA DELA V VRTCU

PRIROČNIK

RAZVIJANJE IN REFLEKTIRANJE TIMSKEGA DELA V VRTCU

Alenka Polak

»PROFESIONALNO USPOSABLJANJE STROKOVNIH DELAVCEV ZA IZVAJANJE ELEMENTOV POSEBNIH
PEDAGOŠKIH NAČEL KONCEPTA REGGIO EMILIA NA PODROČJU PREDŠOLSKE VZGOJE V LETIH 2008-2013«

Priročnik
Razvijanje in reflektiranje timskega dela v vrtcu

<i>Vodja projekta</i>	Tatjana Devjak
<i>Avtorica</i>	Alenka Polak
<i>Recenzentke</i>	dr. Helena Smrtnik Vitulić, dr. Tina Rutar Leban in Bogdana Žgur, prof.
<i>Jezikovni prgled</i>	Tomaž Petek
<i>Izdala in založila</i>	Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
<i>Za izdajatelja</i>	Janez Krek, dekan
<i>Oblikovanje naslovnice</i>	Roman Ražman
<i>Fotografije</i>	Sanja Berčnik (arhiv projekta)
<i>Priprava</i>	Igor Cerar
<i>Tisk</i>	Tiskarna Littera picta d.o.o. Ljubljana
<i>Naklada</i>	350 izvodov (prva izdaja, prvi natis)

Publikacija ni plačljiva.

Izid publikacije sta sofinancirala Evropski socialni sklad Evropske unije in Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport.

Univerza
v Ljubljani
Pedagoška
fakulteta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

373.21:005.64(035)

POLAK, Alenka

Razvijanje in reflektiranje timskega dela v vrtcu : priročnik /
Alenka Polak. - 1. izd., 1. natis. - V Ljubljani : Pedagoška
fakulteta, 2012

ISBN 978-961-253-084-6

261363200

Š Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, 2012

Kazalo vsebine

Predgovor	5
Uvod	7
1 Timsko delo in pedagoški koncept Reggio Emilia	9
2 Spremljanje in reflektiranje timskega dela.....	11
3 Opredelitve in osebna pojmovanja timskega dela	17
4 Proces oblikovanja in razvoja tima	19
5 Izvori motivacije za timsko delo	25
6 Spretnosti timskega dela	29
7 Komunikacija v timu	31
8 Pravila v timu	35
9 Različne vloge članov v timu	39
10 Timsko načrtovanje	43
11 Timsko izvajanje	45
12 Timska evalvacija	47
13 Reševanje problemov in konfliktov v timu	51
Literatura	53
Priloga	59

Predgovor

Spoštovane bralke, spoštovani bralci!

Pred vami so priročniki, ki so nastali kot rezultat večletnega dela na projektu Profesionalno usposabljanje strokovnih delavcev za izvajanje elementov posebnih pedagoških načel koncepta Reggio Emilia na področju predšolske vzgoje 2008–2013. Priročniki so raznoliki tako po vsebini kot po pristopu. Nekateri so usmerjeni bolj v teoretična védenja o predšolskem obdobju, drugi prikazujejo, kako uspešna je lahko implementacija teorije v prakso, tretji predstavijo primere povezovalnega kurikulumu ali dobre prakse, ki je rezultat refleksivnega dela v vrtcih, prakse, ki se je oplemenitila z vsebinami izobraževanja v projektu. Velika vrednost projekta je, da je združil tako različne ljudi: visokošolske učitelje in sodelavce, vzgojitelje in vzgojiteljice, pomočnike in pomočnice vzgojiteljev oz. vzgojiteljic, ravnatelje in ravnateljice vrtcev, ožjo in širšo lokalno skupnost.

Skupna točka koncepta Reggio Emilia in slovenskega kurikulumu je, da oba temeljita na človekovih in otrokovih pravicah, demokratičnih vrednotah in pravni državi ter zagovarjata pluralnost vednosti in konceptualno integracijo različnih znanosti. Prepričani smo, da v naših vrtcih delujejo strokovne delavke in delavci, ki profesionalno vnašajo in integrirajo posamezne elemente pedagoškega koncepta Reggio Emilia, ki so v skladu s filozofijo slovenskega koncepta predšolske vzgoje – v skladu s Kurikulom za vrtce.

V petih letih strokovnega druženja se je porodilo veliko idej, kako elemente pedagoškega koncepta Reggio Emilia uspešno integrirati v slovenski Kurikulum za vrtce. Delček teh domisli je zapisan tudi v pričujočih priročnikih.

TATJANA DEVJAK, vodja projekta

DARIJA SKUBIC, predstojnica Oddelka za predšolsko vzgojo

Uvod

Živimo v svetu, v katerem ni niti prijetno, niti lahko biti sam. Na vsakem delovnem ali zasebnem koraku se od nas pričakuje učinkovito postavljanje in doseganje zahtevnih ciljev, vzdrževanje kompleksnih medosebnih odnosov ter opravljanje obsežnih delovnih nalog. »Več glav več ve« je že od nekdaj znana ljudska resnica, ki na vsem razumljiv način simbolizira bistveno prednost medsebojnega sodelovanja in timskega dela. Sodobna vrtec in šola mimo njega sploh ne moreta opravljati svojega vzgojno-izobraževalnega poslanstva, brez njega pa bi nedoseženi ostajali tudi mnogi cilji na drugih delovnih in življenjskih področjih, npr. v zdravstvu, raziskovanju, industriji, športu, umetnosti idr.

Ko sem kot predavateljica in izvajalka seminarjev s področja timskega dela v zadnjih petnajstih letih skozi temo »vstopala« v različne vrtčevske kolektive (tako v okviru projekta Profesionalno usposabljanje strokovnih delavcev za izvajanje elementov posebnih pedagoških načel koncepta Reggio Emilia na področju predšolske vzgoje kot tudi mimo njega), sem zelo jasno zaznavala, da je tema mnoge strokovne delavce v vrtcih osebno in strokovno vznemirjala. Na predavanjih in delavnicah je bilo vedno čutiti neko čudno mešanico med pričakovanji po uporabnih vsebinskih poudarkih, med bojznimi, da bom s svojimi besedami in delavnicami posegla v preveč intimno sfero poklicnega doživljanja, med željo po izogibanju prevelike (samo)kritičnosti in željo po pozitivnih potrditvah ter idejah za nove delovne izzive. Vse omejeno je pomemben del profesionalnega razvoja strokovnih delavcev in temelji predvsem na zmožnosti zrelega dojemanja samega sebe in drugih. Timsko delo ni didaktično nič kaj bolj zapleten način profesionalnega delovanja kot individualno, za razliko od slednjega pa psihološko bistveno bolj zahteven pristop. Pri timskem delu lahko strokovno teoretično in izkušnjsko posegamo na različna področja medosebnega in znotraj osebnega zaznavanja, skupinske psihodinamike, psihologija osebnosti in socialne psihologije, psihologije dela in pedagoške psihologije, uporabna pa so tudi strokovna in raziskovalna spoznanja s področja ustvarjalnosti, reševanja problemov in klinične psihologije. Kaj običajno skupaj z udeleženci na seminarjih in delavnicah s področja timskega dela ugotovimo? Da se sicer vsi nekje globoko v sebi zavedamo, da je sodelovanje z drugimi za doseganje skupaj zadanih ciljev nujno in da jih timsko lažje dosegamo, da pa se je včasih lažje zateči k individualnemu delu, saj se nam ni potrebno toliko prilagajati drugim. Da v tem svetu nikakor ne moremo delovati samozadostno, da pa je biti odvisen od dela drugih lahko zelo naporno. Da je sicer lepo delati skupaj z drugimi, da pa prilagajanje drugim zahteva občuten napor, predvsem pa opustitev egocentričnega pogleda na cilje, odnose in probleme.

Pomemben cilj priročnika, ki je pred vami, je povečati občutljivost za psihološke razsežnosti timskega dela, z razvijanjem in reflektiranjem lastnega timskega dela pa tudi osebni in strokovni razvoj vsakega izmed nas kot profesionalca na vzgojno-izobraževalnem področju. Naj vam v spomin priključim še vedno zelo aktualna načela vseživljenjskega učenja, ki jih je postavila Evropska komisija z Delorsom na čelu (Delors 1996: Učenje skriti zaklad). V skladu s prvim stebrom učenja – »učiti se, da bi vedeli« je učenje timskega dela tudi pridobivanje strokovnega znanja na tem področju. Nova spoznanja o timskem delu omogočajo boljše razumevanje samega sebe in drugih, spodbujajo intelektualno radovednost, kritično mišljenje in

osmišljevanje stvarnosti. Strokovni delavci v vrtcih pogosto nimajo dovolj specifičnega znanja s področja timskega dela, zato ga morajo v organiziranih oblikah usposabljanja nenehno nadgrajevati. Za kakovostno timsko delo v vrtcu pa žal ni dovolj le strokovno znanje s tega področja; timskega dela se učinkovito učimo predvsem z izkušenjskim učenjem ob neposrednem timskem delu. Oblikovanje in razvijanje novih spretnosti timskega dela in bolj sistematično izvajanje timskega načrtovanja, timskega izvajanja in timske evalvacije, prepoznamo v drugem stebru učenja – »učiti se, da bi znali delati«. Šele neposredno doživljanje izkušenj s timskim delom posamezniku omogoči pravi vpogled v prednosti in probleme tega pristopa. Brez neposrednega timskega dela ostanejo strokovna spoznanja v posamezniku le na ravni deklariranega znanja, ki se pogosto ne izrazi v pedagoškem ravnanju. Timsko delo pa vpliva tudi na naše odnose z drugimi ljudmi, v čemer lahko prepoznamo načelo tretjega stebra učenja po Delorsu – »učiti se, da bi znali živeti v skupnosti«. Strokovni delavci, ki delajo timsko, poglobljajo medsebojno poznavanje, zaupanje, sodelovanje in sprejemanje različnosti, pri tem pa so zgled ne le svojim kolegom, temveč tudi otrokom in njihovim staršem. Pomembno področje profesionalnega razvoja strokovnih delavcev v vrtcu je tudi področje osebnostnega razvoja, kar lahko povežemo z udejanjanjem zadnjega, četrtega stebra učenja po Delorsu – »učiti se, da bi znali biti«. Odkrivanje drugih ljudi poteka prek poznavanja samega sebe in obratno. Le nenehno ozaveščanje in reflektiranje procesov, ki spremljajo timsko delo pripomore k osebnostni in strokovni rasti vsakega člana tima ter s tem k razvoju tima.

Vsem, ki ste pripomogli k nastanku tega priročnika, od srca hvala. Upam, da bo prispeval k vaši »samouresničitvi« na področju timskega dela v pedagoški praksi.

Avtorica

Dr. Alenka Polak je docentka za pedagoško psihologijo, zaposlena na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani. Magistrirala je iz subjektivnih teorij učiteljev in doktorirala s področja timskega dela v vzgoji in izobraževanju. Pedagoško, strokovno in znanstveno-raziskovalno proučuje in razvija predvsem timsko delo v vrtcu in šoli, procese in pristope reflektiranja pedagoške prakse ter profesionalni razvoj strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju. Je avtorica samostojne monografije *Timsko delo v vzgoji in izobraževanju* (2007, 2009), priročnika *Aktivnosti za spodbujanje in razvijanje timskega dela* (1999, 2001), urednica in soavtorica monografije *Učitelji, učenci in starši o prvem triletju osnovne šole* (2008), soavtorica monografije *Nadaljnje izobraževanje in usposabljanje delavcev v vzgoji in izobraževanju* (2007) ter avtorica številnih prispevkov v domačih in tujih revijah ter monografijah.